Co financiamento de:

F04 · FICHA PREVENTIVA · NOVAS FORMAS DE ORGANIZACIÓN DO TRABALLO

TRABALLO AUMENTADO CON IA XERATIVA

A IA propón. O criterio profesional verifica.

Define usos, verifica resultados e mantén a decisión profesional.

Que é

Organización das tarefas na que as persoas empregan sistemas de intelixencia artificial xerativa como apoio para redactar, resumir, analizar, programar, deseñar ou atender consultas, mantendo a decisión profesional na persoa. Iso non traslada á persoa traballadora as obrigas preventivas da empresa: organizar o uso, avaliar os riscos, formar e dar tempo e medios para verificar. Diferénciase da dirección algorítmica: aquí a ferramenta apoia a persoa; non asigna nin controla por si soa o traballo.

O cambio non está só na presenza dun programa. Aparece cando se modifican a distribución das tarefas, os tempos de resposta, os estándares de produción, a autonomía, a responsabilidade sobre os erros e a forma de aprender. Unha ferramenta que acelera un primeiro borrador pode trasladar carga cara á comprobación, aumentar o volume esperado ou ocultar a complexidade do traballo profesional.

Por que importa en Ourense

É aplicable a asesorías, formación, comercio, turismo, comunicación, despachos e servizos técnicos de pequenas empresas. A súa extensión deriva da rapidez de adopción e da facilidade de acceso a ferramentas de uso xeral.

Nunha micropeme, a implantación pode comezar sen ningún proxecto formal: unha persoa abre unha conta, proba a ferramenta e comparte resultados. Esa facilidade require unha pauta proporcionada: inventario breve, regras de datos, tarefas críticas, persoa responsable, comprobación das saídas e canle para comunicar incidencias. O obxectivo non é prohibir a ferramenta, senón evitar que a rapidez de adopción deixe fóra a prevención.

EXEMPLO APLICABLE

Nunha xestoría de tres persoas, alguén incorpora un asistente de IA para redactar correos e resumir normativa. Antes de xeneralizar o seu uso, a responsable define que tarefas admiten a ferramenta, comproba que non se introducen datos de clientes en texto libre e fixa un tempo mínimo de verificación antes de enviar calquera resposta xerada.

Riscos principais

- Carga de comprobación
- Erros e fontes falsas
- Exposición de datos confidenciais
- Dependencia e perda de criterio
- Desigualdade na formación
- Intensificación do volume e dos prazos

Os sinais de alerta obsérvanse no traballo real: entregas que medran sen revisar a capacidade, correccións repetidas, fontes non comprobadas, uso de contas persoais, instrucións contraditorias, persoas excluídas por falta de formación ou decisións profesionais aceptadas sen contraste.

Unha resposta ben redactada pode ser incorrecta; a fluidez do texto non é garantía de validez. A revisión debe ser máis intensa cando a decisión poida afectar a dereitos, seguridade, saúde, emprego, reputación ou datos persoais.

Marco de referencia

Lei de prevención de riscos laborais e a súa normativa de desenvolvemento; normativa de protección de datos; e Regulamento europeo de intelixencia artificial, segundo o uso.

A Lei de prevención obriga a integrar a prevención, avaliar as condicións, planificar medidas, informar e formar, e ter en conta as necesidades particulares. As empresas que utilizan sistemas de intelixencia artificial na súa actividade profesional están obrigadas, desde febreiro de 2025, a adoptar medidas para promover a alfabetización en IA do seu persoal, tendo en conta os seus coñecementos, a súa formación e o contexto de uso. Desde a modificación de 2026, esta obriga non esixe garantir un nivel concreto en cada persoa. É distinta da formación preventiva, que segue sendo unha obriga da Lei de prevención de riscos laborais. Se a empresa difunde imaxes, audios ou vídeos xerados ou manipulados con IA que imiten persoas, obxectos, lugares ou feitos reais e poidan parecer auténticos, ou textos xerados ou manipulados con IA publicados para informar sobre asuntos de interese público, a normativa europea esixe indicar que son artificiais. Hai matices: nas obras artísticas, satíricas ou de ficción basta con advertilo sen prexudicar a obra, e os textos que pasaron revisión humana e dos que alguén asume a responsabilidade editorial quedan fóra desta obriga. A protección de datos, a confidencialidade, a propiedade intelectual e as obrigas sectoriais analízanse segundo a ferramenta e o uso concreto.

Criterio técnico

As notas técnicas do INSST sobre as TIC permiten avaliar a dixitalización desde a carga, a autonomía, o tempo, o apoio, a comunicación e a complexidade. Non certifican unha ferramenta nin substitúen a avaliación da empresa. A evidencia internacional mostra que a IA xerativa pode apoiar a produtividade, pero o resultado depende da tarefa, da experiencia, da capacidade de verificación e do deseño do traballo.

Medidas preventivas

A medida prioritaria é ordenar o uso antes de xeneralizalo: finalidade, datos admitidos, tarefas excluídas, nivel de revisión, responsabilidade e procedemento ante incidencias. O tempo de comprobar non é un residuo: forma parte da carga planificada.

- Inventariar tarefas e ferramentas e definir usos permitidos, condicionados e prohibidos
- Establecer unha verificación humana proporcional ao impacto, con fonte, contraste e persoa responsable
- Non introducir datos persoais sen unha base xurídica que legitime o tratamento, sen informar as persoas afectadas e sen medidas de seguridade adecuadas. Cando o provedor da ferramenta trata eses datos por conta da empresa, actúa como encargado do tratamento e é necesario un contrato ou outro acto xurídico que regule ese encargo
- Introducir información confidencial, como segredos empresariais ou datos protexidos por segredo profesional, só en ferramentas que garantan a súa protección
- Computar o tempo de revisión dentro da carga e impedir que o aumento de produción se converta automaticamente nunha nova esixencia
- Formar en alfabetización en IA, nesgos, límites, protección de datos, propiedade intelectual e xestión de erros
- Manter procedementos alternativos e traballo sen asistencia para conservar a competencia profesional nas tarefas críticas

A formación combina exemplos reais, erros plausibles e contraste de fontes. Non debe presumirse que todas as persoas parten do mesmo nivel. Para as tarefas críticas mantense unha alternativa e coñecemento interno suficiente, evitando depender dun único provedor ou dunha única persoa.

Aspectos que tamén hai que ter en conta

Esta forma de traballo conecta con outros ámbitos preventivos que afectan a varias modalidades. Aplicados a este caso:

Desconexión dixital. A rapidez da ferramenta non debe traducirse en esixencia de resposta inmediata nin en traballo fóra do horario. A desconexión é unha condición organizativa: horario, canles, excepcións, programación diferida e ausencia de represalia. O INSST sinala que a súa eficacia vai máis alá do recoñecemento formal.

Tecnoestrés e hiperconectividade. O tempo de verificación forma parte da carga, e o aumento de volume e de prazos debe avaliarse. A sobrecarga de información, as interrupcións, a complexidade, a incerteza e a presión por aprender poden xerar tecnoansiedade, tecnofatiga ou dependencia. O INSST vincula o uso das TIC con factores de risco psicosocial, e a OMS recomenda intervencións organizativas.

Idade e inclusión dixital. Formación accesible, impartida sempre que sexa posible dentro da xornada, e alternativa sen IA, sen estereotipos por idade. A idade non determina a capacidade. A prevención adapta aprendizaxe, interfaces, tempos, apoio e posto ás necesidades reais, sen estereotipos. O INSST integra a idade e a diversidade xeracional na xestión da seguridade e saúde no traballo. O envellecemento da poboación de Ourense reforza a necesidade dun deseño inclusivo.

Igualdade, diversidade e accesibilidade. A desigualdade na formación non debe xerar exclusión nin penalización indirecta. A flexibilidade e a dixitalización non deben consolidar a dobre carga de coidados nin excluír a ninguén por sexo, discapacidade, idioma, orixe ou competencia dixital. O INSST recomenda considerar a diversidade na xestión preventiva.

Saúde mental e competencias. A dependencia e a sobrecarga avalíanse como riscos psicosociais. A prevención actúa sobre as exposicións: non diagnostica, non cualifica continxencias e non xestiona baixas. O INSST e o ISSGA achegan criterio preventivo; o INSS, os servizos públicos de saúde e as mutuas interveñen segundo as súas competencias.

Como saber se as medidas funcionan

- % de ferramentas e tarefas inventariadas
- % de persoas con formación adaptada ao seu uso real
- Correccións materiais detectadas antes da entrega
- Incidencias de datos, autoría, discriminación ou uso non autorizado
- Tempo de verificación previsto fronte ao realmente empregado
- Tarefas críticas con alternativa e responsable humano identificados

A mellora de velocidade só é positiva cando non empeora a seguridade, a saúde, a aprendizaxe ou a calidade. Recoméndase que as persoas poidan cuestionar o uso da ferramenta e comunicar incidencias sen penalización, e deixar de usala nunha tarefa cando detecten un erro ou un risco.

Son indicadores de seguimento propio: non substitúen a avaliación de riscos nin constitúen límites legais. Cada empresa fixa unha liña base, unha meta coherente coa súa avaliación e unha frecuencia de revisión; o dato debe conducir a unha decisión preventiva.

MENSAXE

A IA propón. O criterio profesional verifica. Define usos, verifica resultados e mantén a decisión profesional.

Ficha divulgativa de carácter orientativo. Non substitúe a avaliación de riscos da empresa nin o asesoramento do seu servizo de prevención.

F04 · FICHA RESUMO

F04. TRABALLO AUMENTADO CON IA XERATIVA

A IA propón. O criterio profesional verifica. Define usos, verifica resultados e mantén a decisión profesional.

DESCRICIÓN E ALCANCE **Uso de IA xerativa para redactar, resumir, analizar, programar, deseñar ou atender consultas, manténdose na persoa a decisión profesional; as obrigas preventivas seguen correspondendo á empresa. Non é dirección algorítmica.**	**REALIDADE DE OURENSE** **Aplicable a asesorías, formación, comercio, turismo, comunicación e servizos técnicos. A súa extensión deriva da rapidez de adopción e da facilidade de acceso a ferramentas de uso xeral.**
RISCOS PRIORITARIOS – Carga de comprobación – Erros e fontes falsas – Datos confidenciais – Dependencia e perda de criterio – Desigualdade formativa – Intensificación do volume e dos prazos	**MARCO DE REFERENCIA** Lei de prevención e normativa de desenvolvemento; protección de datos; Regulamento europeo de IA: obriga de adoptar medidas de alfabetización en IA do persoal (desde 2025) e transparencia sobre contido xerado con IA, segundo o uso.
MEDIDAS PREVENTIVAS – Inventario de ferramentas e tarefas – Usos permitidos e prohibidos – Revisión humana proporcional – Regras de datos: base xurídica, seguridade e, se hai encargo, contrato co provedor – Tempo de verificación incluído na carga – Formación e alternativa sen IA	**INDICADORES** – Ferramentas inventariadas – Persoas formadas – Correccións materiais – Incidencias de datos ou autoría – Tempo real de verificación – Tarefas críticas con responsable humano
TAMÉN HAI QUE TER EN CONTA – Desconexión dixital: a rapidez da ferramenta non debe traducirse en esixencia de resposta inmediata nin en traballo fóra do horario. – Tecnoestrés: o tempo de verificación forma parte da carga de traballo, e o aumento de volume e prazos debe avaliarse. – Idade e inclusión dixital: formación accesible, sempre que sexa posible dentro da xornada, e alternativa sen IA, sen estereotipos por idade. – Igualdade e accesibilidade: a desigualdade formativa non debe xerar exclusión nin penalización indirecta. – Saúde mental e competencias: a dependencia e a sobrecarga avalíanse como riscos psicosociais; a empresa prevén, non diagnostica.	
CRITERIO DE USO Indicadores de seguimento propio: non substitúen a avaliación de riscos nin constitúen límites legais. As NTP son referencia técnica, non norma.	